

Congruentie en diversiteit in het Vlaamse hoger onderwijs

Dirk Van Damme

Head of CERI (OECD/EDU)

Basisstelling

- Het is goed voor opleidingen, studenten, werkgevers en samenleving dat het hoger onderwijs duidelijke profielen van opleidingen aanbiedt
 - Wat gelijk is, gelijk positioneren
 - Wat verschillend is, verschillend positioneren

Vanwaar komen we?

- Erg succesvolle Bologna-hervorming in Vlaanderen
 - Geïntegreerde hoger-onderwijsruimte in Vl en E met genuanceerde binaire structuur
 - Heldere kwalificatiestructuur voor alle opleidingen, met goede doorstroommogelijkheden voor studenten
 - Zeer snelle acceptatie door instellingen, docenten, studenten, werkgevers en samenleving
 - Grondige hervorming van opleidingen
 - Performante kwaliteitszorg en accreditatie
 - Associatievorming en verhouding hogescholen-universiteiten aanzien als internationaal voorbeeld

Vanwaar komen we?

- Kritische punten:
 - Academiseringsproces nog niet overal succesvol; blijvende onduidelijkheid over toekomst academische opleidingen aan hogescholen
 - Blijvende spanningen over associatievorming en landschap; ongelijke ontwikkeling associaties
 - Resterende, geïsoleerde polen van weerstand bij delen van academisch korps aan universiteiten
 - Weinig productieve competitie tussen universiteiten en hogescholen

Internationale context

- Van convergentie naar diversificatie
 - Populaire misvattingen in Bologna Proces:
 - Alle opleidingen zouden tot zelfde leerresultaten moeten leiden: gevaar van standaardisatie van curricula
 - Alle bachelors zouden in eenzelfde domein overal toegang moeten hebben tot een master
 - Accreditatie (op basiskwaliteit) moet leiden tot harmonisatie en meer eenvormigheid

Internationale context

- Van convergentie naar diversificatie
 - Politieke misvattingen :
 - Verschillen tussen opleidingen zijn bedreigend voor gelijke kansen
 - Meer institutionele diversificatie leidt tot meer vermarkting van het hoger onderwijs
 - Nationale cohesie van hogeronderwijsstelsels moet worden beschermd
 - Transparantie is tot dusver vooral begrepen als transparantie van gelijkvormigheid, niet als transparantie van verschillen

Internationale context

- Nieuwe ontwikkelingen:
 - Ranking van instellingen grijpt om zich heen, ondanks alle terechte kritiek
 - Initiatieven gericht op excellentie: Duitse Excellenz-Initiative, Lissabon-strategie, Europese strategieën in onderzoeksbeleid, Franse voorzitterschap, enz enz
 - Europees classificatieproject
 - Impact van gedifferentieerde financieringsystemen gericht op performantie
 - Zichtbaar maken van reële (ipv geproclameerde) *learning outcomes*: AHELO-project

Internationale context

- Wat leren de internationale ontwikkelingen?
 - Toenemende diversificatie van opleidingen en instellingen
 - Toenemende nood aan transparantie van diversiteit
 - Risico's van simplistische vormen van transparantie ('ranking')
 - Risico's van korte-termijn reputatiemanagement van instellingen
 - Risico's van 'mission overload' van instellingen
 - Risico van wilde competitie in erg open systemen

Inkanteling

- Voor- en nadelen van een binaire structuur:
 - Pro
 - Duidelijkheid in wetgeving en regulering op de belangrijkste dimensie van diversiteit
 - Eenvoudige indeling, goed begrijpbaar voor studenten, werkgevers en samenleving
 - Aangepast aan gedifferentieerde noden van arbeidsmarkt en talenten van studenten
 - Vermijdt zowel *academic drift* als *vocational drift*

Inkanteling

- Voor- en nadelen van een binaire structuur:
 - Con
 - Tweedeling is een te simplistische indeling: toenemende diversificatie zal leiden tot meer genuanceerd model
 - Tweedeling leidt tot onproductieve competitie en naijver
 - Bevruchting en samenwerking moeilijk aan de 'grenzen'; ontwikkeling van gemengde opleidingen geblokkeerd

Inkanteling

- **Perspectieven:**
 - Academiserende opleidingen zijn onderzoeks-gebaseerd en horen thuis in een onderzoeksgerichte omgeving, dus de universiteit
 - Meer engagement van de universiteiten inzake academisering; aangepast onderzoeksbeleid
 - Profielverschillen en gedifferentieerde maatschappelijke inbedding moeten absoluut behouden blijven

Inkanteling

- Risico's moeten geminimaliseerd worden door zorgvuldig transitiebeleid
 - Wederzijdse samenwerking tussen professionele en academiserende opleidingen moet kunnen behouden blijven: zal specifieke initiatieven vergen, onder verantwoordelijkheid van associaties
 - Nood aan bescherming van academiserende opleidingen (c.q. personeel) in universiteiten zal eveneens specifiek beleid vergen
 - Overgangsmaatregelen op instellingsvlak die hogescholen toelaten zich te herschikken

Inkanteling

- Professionele opleidingen:
 - Zijn absoluut belangrijk veld in het hoger onderwijs
 - Vergen een andere institutionele omgeving om hun sterktes te ontwikkelen en uit te spelen
 - universiteit is niet de geschikte omgeving voor dynamiek van professionele opleidingen
 - Vergen een eigen soort kennismanagement, dat niet samenvalt met begrip ‘onderzoek’
 - Mits voldoende politieke zorgvuldigheid is risico voor ‘verwezing’ minimaal

Inkanteling

- Wat moeten we vermijden?:
 - Discussies over status, reputatie, institutionele belangen, enz.
 - Universitaire hooghartigheid en calimero-gedrag bij hogescholen
 - Grootschalige verwarring, die leidt tot slecht studiekeuzegedrag, verminderend vertrouwen van werkgevers, een markt waar geruchten belangrijker zijn dan evidentie, enz.

Keuze tussen

- Helder gereguleerd hogeronderwijslandschap, met specifieke opdrachten en taken voor elk soort opleidingen en instellingen
 - Goede regulering beschermt de zwakkere delen van het bestel
- Verwarring, die de quasi-markt tot een echte markt zal doen degenereren, waar recht van de sterkste zal zegevieren
 - Slechte regulering of afwezigheid van leidt tot slagveld voor zwakkere delen van het bestel